

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

8 דצמ 2022
46079-07-18

מרינה בוביבסקי נ' כונס נכסים רשמי תל אביב ואח'

אורלי מור-אל

השופטת

מרינה בוביבסקי
ע"י עו"ד סמדר בוכבזה (מטעם הסיוע המשפטי)

החייבת

- נגד -

1. כונס נכסים רשמי תל אביב
2. תמי מייזליק (מנהלת מיוחדת)

בעלי התפקידים

ע"י עו"ד ענבל מנוצי"הרי (כונס הנכסים הרשמי)
עו"ד אור פרוכטר (המנהלת המיוחדת)

פסק דין

עניינו של פסק דין זה בהכרעה בגורלו של ההליך בעניינה של החייבת והוא עוסק במתווה הראוי בעניינן של נשים שחובותיהן נוצרו כתוצאה מכפייה ואלימות כלכלית ופיזית.

אקדים ואציין שלאחר דיון במעמד הצדדים ועיון במסמכים שהגישה החייבת ושנאספו לתיק ובנסיבות שהתבררו עתרו הצדדים כולם לתן לחייבת הפטר לאלתר. בנסיבות העניין, אין לי אלא להצטרף לעמדת הצדדים וזאת בנסיבות המיוחדות של המקרה, כפי תפורטנה להלן:

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

1. צו הכינוס בעניינה של החייבת ניתן בתאריך 22.11.18. בהתאם לצו, התשלום החודשי נקבע על סך של 150 ₪ בהמשך ההליך הועלה הסכום החודשי לכדי 300 ₪. בקופה הצטבר נכון לעת הזו סך של כ-6,500 ₪.
2. החייבת ילידת 1986, גרושה, אם ל-2 ילדים קטינים, בן יליד 2014 ובת ילידת 2016. לבנה של החייבת נכות בשיעור של 100% על רקע ירידה בשמיעה. מן המסמכים שצורפו עולה שהילד נזקק למעקב רציף ולטיפולים אלטרנטיביים.
3. המוקד בהליך נסב על אופן יצירת החובות ומצבה המשפחתי והכלכלי של החייבת. כפי שעלה מבקשת החייבת כמו גם מהמסמכים שצורפו לתיק בהמשך, החייבת, ילידת רוסיה, הכירה את הגרוש בשנת 2010 בעת ביקורה בארץ כתיירת. לאחר מכן השניים חזרו לרוסיה התחתנו שם. השניים עלו למדינת ישראל בשנת 2013 ונולדו להם שני ילדים. החייבת תארה שבחייה המשותפים סבלה אלימות פיזית מילולית וכלכלית עד כדי כך שנאלצה לעזוב את ביתה ולשהות במקלט לנשים מוכות. ההליך נפתח בעוד החייבת שוהה במקלט. החייבת טענה שהחובות כולם נוצרו עקב כך שבעלה דאז פתח עסק על שמה, ועשה שימוש בשיקים שלה לתשלומים שונים.
4. טענות אלו של החייבת מקבלות אישוש בדו"חות המצויים בתיק מגורמי הרווחה ומן המקלט: בדו"ח מטעם המקלט לנשים מוכות מתאריך 10/5/18, פורט שהחייבת סיפרה במהלך המפגשים הטיפוליים על חיים בצל טרור מצד בעלה דאז, מסכת התעללות פיזית ורגשית, השפלות, קללות, אלימות כלכלית ומניעת גישה לכסף. כמו כן, מאחר והיו לבעל חובות קודמים, פתח עסק על שמה וצבר חובות רבים. לדבריה כל ניסיון לשוחח עם הבעל על הסדר חובות הסתיים בריב אלים. בדו"ח צוין עוד שהחייבת הגיעה למקלט במצב רגשי קשה, חסרת בטחון, מפוחדת וחוששת מביצוע כל פעולה. סיפרה שבעלה שכנע אותה שאף אחד לא יאמין לה. החייבת באותה תקופה לא דברה את השפה העברית היא נותרה בארץ ללא מערכות תמיכה, לא הייתה מסוגלת להבין את המסמכים עליהם החתים אותה בעלה, ולא היו לה כוחות להתנגד לכך. בדו"ח נוסף מתאריך 20/6/18 תואר שעם הגעתה של החייבת למקלט, ניכר היה שמדובר באשה אשר חוותה אלימות לסוגיה וחייה באווירה של לחץ נפשי מתמיד. בעת שהותה במקלט, הבעל ובני משפחתו המשיכו להטריד אותה. בשיחות עם החייבת עלו חוויות האלימות הקשה שחוותה מבעלה, קושי להסתגלות לחיים במדינה בה אין לה מערכות תמיכה, ולכן הייתה נתונה לשליטה משמעותית של הבעל בכל תחומי חייה. החייבת העלתה דאגה רבה לגבי חובות רבים שנצברו על שמה במציאות חיים בה לעיתים קרובות לא הייתה לה שליטה או אפשרות בחירה. החייבת יצאה מן המקלט בתאריך 13/6/19 ונאלצה להתחיל חיים עצמאיים חדשים. לאחר יציאתה מן המקלט החייבת לא עבדה במשך כשנה וחצי, באותה תקופה גם פרצה מגפת הקורונה ולאחר מכן החלה לעבוד בחצי משרה. בדו"ח של המחלקה לשירותים חברתיים מעיריית אשדוד מתאריך 19/12/21, פורט שוב שבמהלך הנישואין חוותה החייבת אלימות קשה במשפחה. החייבת תארה מסכת קשה של התעללות פיזית, נפשית ומילולית. בין היתר לחץ עליה בעלה דאז לפתוח את העסק שלו על שמה והיא עשתה כן. לכל אורך הזמן החייבת לא הייתה מעורה בשום פרט הקשור לעסק. לאחר תקופה העסק כשל והחלו להצטבר לה חובות כבדים. בדו"ח הוסף שגם לאחר יציאתה מן המקלט וממעגל האלימות החייבת חוותה וחווה עדיין קשיים רבים בחיי היומיום בעיקר עקב

התמודדותה עם החובות הרבים. מן המסמכים המצויים בתיק עולה שהגרוש ניסה ליצור קשר עם החייבת בעת שהותה במקלט ולאחר מכן ולפיכך הוצא צו מניעה קבוע המונע מן הגרוש להתקרב לחייבת כמו כן, על אף קיומו של פסק דין למזונות הגרוש לא משלם דבר. עוד עולה מן המסמכים, שהגרוש נזקק לטיפול פסיכיאטרי אולם לא לוקח כזה ומכאן שמדובר באדם שהיה במצב נפשי לא יציב במהלך החיים עם החייבת ואף לאחר מכן.

5. סכום תביעות החוב שאושר על ידי המנהלת המיוחדת עמד על 262,831 ₪ מתוכם סך של 69,603 ₪ בדין קדימה למס הכנסה. שתי תביעות חוב לא נבדקו עקב חוסר במסמכים. בנסיבות העניין, המנהלת המיוחדת פטורה מבדיקת יתרת תביעות החוב. בחינת מהות החובות מעלה שעיקרם של החובות הם לרשויות מס הכנסה ורשויות מס ערך מוסף. למס הכנסה אושר חוב בשיעור 144,803 ₪, ממנו בדין קדימה סך 65,895 ₪. רשות מס ההכנסה התבקשה להסכים להחרגת החוב והשיבה לבקשה זו בשלילה מטעמים עקרוניים ואולם בהגנותה הוסיפה שביחס לשאלת המשך ההליך ומתן הפטר לחייבת בסיומו לחייבת היא מותירה עניין זה לשיקול דעת של בית המשפט ובעלי התפקיד. חוב לרשות מס ערך מוסף עמד על 47,323 ₪. בעניין חוב זה הוצא נגד החייבת צו מאסר עקב אי תשלום החוב המנהלי, ואולם לאחר שהוסברו הנסיבות הצו בוטל והחוב נגד החייבת הוסר ומשכך חוב זה מופחת ממצבת החובות. הנושים האחרים, הן חברות ועיריות ומקצתם נושים פרטיים ואולם ניכר שמדובר בחובות שנוצרו במהלך החיים המשותפים עם הגרוש, כאשר זה עשה שימוש בחייבת על מנת לבצע תשלומים וליטול התחייבויות בעוד החייבת עצמה אינה דוברת את השפה העברית ונעדרת את הכוח והיכולת להתנגד למעשיו. בהינתן האמור עד כאן, ניתן לקבוע שהחובות של החייבת נוצרו בתום לב, כאשר עיקרם נבעו כתוצאה ממערכת יחסים אלימה מצד בעלה דאז, בהיותה בארץ חסרת שפה וחסרת מערכת תמיכה וכאשר ניכר שלא הבינה את משמעות הדברים עד תום שעה שנפתח עסק על שמה. כפי שטענה באת-כוח הכונס הרשמי, ניתן לקבוע באופן ברור שמדובר בחובות שנוצרו כתוצאה מעסקאות והתחייבויות של הבעל אשר כפה על החייבת לקחת הלוואות והתחייבויות על שמה ומכאן שמדובר בחובות שנוצרו כתוצאה מכפייה ואלימות פיזית שהופעלו כנגד החייבת.

6. בנסיבות אלה, בצדק הפנו הצדדים את בית המשפט ל"מודל חדש נשים נפגעות אלימות" שגובש על-ידי הממונה על הליכי חדלות הפירעון. מדובר בפרויקט מבורך שיצא לדרך אך לאחרונה במסגרתו, יוחד צוות ייעודי אצל הממונה על הליכי חדלות פירעון לאתר ולטפל בתיקי נשים נפגעות אלימות פיזית, מילולית או כלכלית שנקלעו להליכי חדלות פירעון כתוצאה מכפייה או אלימות פיזית בתא המשפחתי שגרמה להן לקחת התחייבויות על עצמן. תיק כזה מטופל על ידי נאמנת ייעודית, כאשר ניתן משקל ממשי לאופן יצירת החובות והצורך בשיקום האישה על מנת שתקבל את המיומנות לחיים עצמאיים נטולי חובות ומערכות יחסים דומות. נדמה שאין צורך להכביר מילים אודות הצורך וההצדקה במודל מסוג זה. גם אם עניינה של החייבת אינו נכנס תחת כנפי פרויקט זה, בשים לב למועד פתיחת ההליך, הרי שעקרונותיו ראוי שישליכו גם על התוצאה בהליך זה, שכן הוכח בראיות מהימנות ומשכנעות שחובותיה של החייבת נוצרו כתוצאה מכפייה ואלימות פיזית וכלכלית.

מכאן שיש לתת את הדגש על שיקומה של החייבת, לצד השיקולים האחרים הנדרשים.

7. שקילת נתוניה של החייבת, מצבו של התא המשפחתי והכנסותיו, לצד שיקול השיקום, הכל כמפורט כבר לעיל, מביאים לידי מסקנה שיש לתן לחייבת הפטר לאלתר. בדיון הסתבר שהחייבת אינה עובדת בעת הזו לאחר שפוטרה לאחרונה מעבודתה שעה שלא הצליחה לעמוד במכסת השעות המצופה ממנה עקב הצורך לטפל בשני ילדיה הצעירים יחסית. החייבת מתקיימת מדמי אבטלה, השלמת הכנסה בסך של 3,434 ₪, קצבת ילד נכה בסך של 2,608 ₪ וסיוע בשכר דירה בסך של 1,370 ₪. מכאן עיקר הכנסותיה של החייבת היא מקצבאות. אכן לא ניתן להניח שהחייבת תוותר ללא עבודה וחזקה עליה שתמצא עבודה מתאימה ולו במשרה חלקית ואולם חשוב לזכור שהחייבת נמצאת עדיין בהליכי שיקום, נדרשת בעת הזו לטפל בשני ילדיה כאשר בנה דורש טיפול מיוחד ומכאן שיש להתחשב במגבלותיה ובהוצאות משק הבית. המסקנה המתבקשת היא שגם אם תעבוד החייבת במשרה חלקית, ספק אם יהא בידה גם לשלם סכום משמעותי או סכום כלשהו לקופת הכינוס.
8. לאחר ששקלתי את מכלול הנסיבות, בהתחשב בהתנהלות החייבת בהליך, מצבה המשפחתי הקשה, ובהעדר התנגדות של הנושים שזומנו לדיון ובחרו שלא להתייצב – אני מכריזה על החייבת פושטת רגל וממנה את המנהלת המיוחדת כנאמנת על נכסיה. בנסיבות המיוחדות של העניין, באתי לידי מסקנה, בין היתר, בשים לב לעמדתם ההגונה של רשויות מס הכנסה ומס ערך מוסף ובהעדר התייצבות והתנגדות מי מן הנושים האחרים, שיש ליתן לחייבת הפטר לאלתר. המקרה של החייבת מתיישב עם הנחיות בית המשפט במקרים דומים וזאת כאשר עיקר הכנסות החייבת הן מקצבאות ובין היתר היא אם לילד נכה 100% הדורש טיפול מיוחד וצמוד (השוו לדוגמא: הלכת רע"א 6353/19 אנטולי לשצ'נקו נ' כונס הנכסים הרשמי (11.2.2020)), רע"א 6999/20 נסים עוידה נ' כונס הנכסים הרשמי מחוז חיפה (24/2/21)). במקרה דנן, הותרת ההליך על כנו לא תניב תועלת לנושים, בשים לב ליכולת ההחזר של החייבת ולגובה החוב בדיון קדימה. כזכור מס הכנסה סרב להחריג את החוב מסיבות עקרוניות אולם הותיר את מתן הפטר לשיקול דעת בית המשפט, דהיינו גם נושה זה הבין את הנסיבות המיוחדות וכך ראוי.
9. סוף דבר, לאחר שהתרשמתי שחובות החייבת נוצרו כתוצאה מכפיה ואלימות פיזית וכלכלית שהופעלו עליה, ובשים לב לכך שהמשך ההליך לא יניב תועלת לנושים ניתן בזאת צו הפטר לחייבת והיא פטורה מכל חובותיה שעילתם עד יום מתן צו כינוס הנכסים. כל ההגבלות שהוטלו על החייבת בעת מתן צו הכינוס, לרבות צו עיכוב היציאה מן הארץ, מבוטלות בזה. כל תיקי ההוצאה לפועל שנפתחו בטרם מתן צו הכינוס ייסגרו. בתיקי הוצאה לפועל בהם יש חייבים נוספים, ייגרע שמה של החייבת. מאשרת תשלום שכר טרחת הנאמנת והכונס הרשמי בשם לב לסכום המצוי בקופה בחלוקה המקובלת בהנחיות הכונס הרשמי (20/80 אחוז). בהסכמת הצדדים ולבקשתם, נוסח זה של פסק הדין מותר לפרסום בלא שמות מזהים. ניתן

PsakDím®

אתר המשפט הישראלי

היום, י"ד כסלו תשפ"ג, 08 דצמבר 2022, בהעדר הצדדים.

אורלי מור-אל, שופטת